

Dragi roditelji, svaka situacija je prilika za odgoj

Odgoj djeteta se dešava u svakom trenutku njegovog i vašeg života. Direktna interakcija oblikuje dijete, ali roditelji imaju utjecaj na odluke djeteta i kada nisu fizički prisutni tu, jer dijete nosi vrijednosti, pravila ponašanja i očekivanja koje su im prenijeli roditelji u obiteljskom domu. Roditelj bi trebao koristiti svaku komunikaciju da ostvari interakciju sa djetetom. Pojednostavljeno rečeno, uključite svoje dijete u sve aktivnosti kada je to moguće i odgajajte ih svjesno. Kada hranite dijete/kada zajedno ručate, razgovarajte s njim o svakodnevnim događajima i porodičnim vrijednostima, npr. važnosti hrane za zdravlje čovjeka, načinima čuvanja hrane, običajima koji se poštuju pri proslavljanju određenog praznika i slično. Kada oblačite dijete, razgovarajte s njim, npr. zašto nosimo odjeću, koja odjeća se nosi u kojim prilikama, kako se ljudi oblače u različitim dijelovima svijeta i slično. Kada šetate s djetetom, prilika je da govorite o važnosti ekologije, prirode, vrijednosti vode, o osjećajima, prijateljstvu i slično. Kada se vozite u javnom prijevozu, prilika je progovoriti o načinu ponašanja u autobusu/tramvaju, vrstama prijevoza, obavezi plaćanja karte i slično.

Dakle, dragi roditelji, svaka prilika je prilika za odgoj. Od samog početka mnogo razgovarajte sa svojim djetetom i upražnjavajte komunikaciju u svim njenim oblicima. Nemojte misliti da je dijete malo za razgovor ili razumijevanje nekih riječi. Ukoliko dijete ne razumije neku riječ, pitat će vas za pojašnjenje, a vi budite otvoreni da objasnite riječ u kontekstu jer dijete upija svaku vašu riječ i bogati svoj vokabular, što će se višestruko isplatiti u budućnosti. Roditelji, također, moraju isključiti korištenje riječi koje imaju pogrdno značenje iz svoj rječnika, a posebno iz obraćanja prema djeci jer i to odgaja za odnose s drugim ljudima. Grlite, ljubite, mazite dijete dodirom i pravim riječima, jer i riječi bole.

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Ministry for Education

PRE-UNIVERSITY EDUCATION
INSTITUTE OF SARAJEVO CANTON
Bosnia and Herzegovina

Poruke i upute za roditelje

Dragi roditelji, važan je cilj

Kako bi roditeljstvo bilo što kvalitetnije i uspješnije, neophodno je da svaka obitelj dogovori vrijednosti koje želi njegovati u svojoj obitelji, razvijati kod svoje djece i koristiti ih kao smjernicu u obiteljskim situacijama. Mogli bismo reći da je važno znati šta želimo postići na kraju, tj. šta bismo htjeli da naše dijete bude/postane kada odraste. Primjerice, neki roditelji žele da je dijete živo i zdravo, drugi da je dobar čovjek, treći da ostvari bogatstvo, četvrti sve ovo zajedno i više od toga. Upravo spoznaja o tome što je cilj bivstvovanja u obitelji i odgoju djece može osigurati kvalitetnije, uspješnije i nešto jednostavnije roditeljvanje. Ukoliko npr. želimo da dijete bude iskren čovjek, to znači da ćemo dijete upućivati da uvijek govori istinu, da za govorenje neistine preuzme odgovornost, ali to znači da bi roditelj trebao biti onaj koji govori istinu.

Dragi roditelji, autoritet se razvija kroz toplinu, razgovor, podršku i nadzor

raz autoritet je preuzet iz latinskog jezika i podrazumijeva ugled, dostojanstvo, vrijednost. Kad se za nekog kaže da je autoritet, obično se misli na njegov ugled, vrijednost, na osobu čije se mišljenje prihvata, ali ne iz straha, već iz iskrenog poštovanja. Roditelji mogu graditi stvarni autoritet ukoliko poštuju svoje dijete, pokazuju toplinu, osiguravaju podršku i nadzor, mnogo razgovaraju, smatraju da su djeca ravnopravna. Postoji i lažni autoritet koji roditelji grade na lošim temeljima, kao što su strahopoštovanje, uvrede, tjelesno kažnjavanje i zlostavljanje. Još jedan način ugrožavanja vlastitog autoriteta jesu prijetnje koje se upućuju djeci kada roditelj ne zna šta bi sa djetetom. Primjer toga su rečenice – Ne diraj to, doći će ti ona tet. ili Ukoliko to budeš radio, doći će policajac. I druge slične rečenice koje oštećuju izgradnju roditeljskog autoriteta, ali i stvaraju lošu sliku o osobi koja se poziva izvana da bude neko ko će dijete dovesti u red. Dakle, izgrađujte svoj autoritet vođenjem djeteta, usmjeravanjem, iskrenošću, kvalitetnom komunikacijom, adekvatnim nadzorom i s puno topline i podrške. I naravno, vlastitim adekvatnim primjerom.

Dragi roditelji, obećanja se moraju ispuniti

Obećanje znači dati riječ da će ono što je rečeno sigurno biti ostvareno/ispunjeno. Odgoj djeteta može biti realiziran i bez davanja obećanja. Međutim, roditelji često tome pribjegavaju posebno u situacijama kada žure i/ili žele dobiti potvrdu od djeteta da će se ponašati u skladu s očekivanjima u određenoj situaciji. To je pogrešno. Obećanja treba izbjegavati. Neophodno je razviti povjerenje kod djeteta da će roditelj uraditi ono što je rekao bez potvrde istog riječima – Obećavam!

Ukoliko roditelj brzopleto obeća djetetu nešto, često se dešava da ne može ispuniti ono što je rekao. To dovodi do loših osjećanja kod djeteta i gubljenja povjerenja u roditelja. Dugoročno, to dovodi do pogoršanja odnosa i utjecaja na dijete. Ukoliko se roditelj, ipak, odluči na davanje obećanja djetetu, onda mora biti siguran da će obećanje i ispuniti. Ukoliko dijete ne ispunjava obećanja, treba preuzeti odgovornost i snositi posljedice za neispunjenje obećanja u skladu sa onim što jeste bilo obećanje. Isto bi moralo vrijediti i za roditelja.

Dragi roditelji, ne mora značiti ne

Roditelji često govore ne. Djeca, posebno mlađe dobi, često govore ne. Međutim, važno je da ne bude odabrano kada je to zaista potrebno, te da tada roditelj i svojom neverbalnom komunikacijom izražava ono što misli. Ponekad će biti dovoljno samo reći ne i držati se toga, npr. ukoliko dijete već od ranije poznaje roditeljski stav o nekom pitanju, a ipak provjerava ponovo šta će roditelj reći. U nekim situacijama ne treba pratiti adekvatno objašnjenje, ali i dalje roditelj treba biti odlučan. S druge strane, roditelji često, i nakon što kažu ne, popuste zbog žurbe, razgovora sa drugim ljudima iz okruženja ili pritiska djeteta. Ukoliko dijete nauči od roditelja odlučno ne, moći će definirati granice u odnosima s vršnjacima i drugim odraslima kada bude u situaciji da odbije nešto što se ne slaže s djetetovim potrebama ili vrijednostima koje njeguje.

Dragi roditelji, ohrabrujte svoju djecu svakodnevno

Ohrabrenje je proces kojim se djeci prenosi poruka da su dobra baš takva kakva jesu. Kroz roditeljsko ohrabivanje djeca uče da se razlikuje ono što jesu kao osobe od onoga što čine, te da se njihova jedinstvenost vrednuje bez osude. Ohrabrenje uči djecu da su greške u redu, da se kroz njih uči, te da vole sebe i imaju osjećaj pripadanja svojoj obitelji. Kada kažete djetetu: Volim te bez obzira na sve ili Vjerujem da možeš ovo da uradiš ili Zaista si naporno učio i zaslužio si peticu zbog toga ili Sigurno si ponosan na sebe i slično, dajete priliku djetetu da vjeruje u sebe i svoju sposobnost da uradi pravu stvar. Poruke ohrabrenja mogu biti i napisane djetetu, a ohrabivanje omogućava da se stvori pozitivna atmosfera u obitelji. Ono što posebno narušava ovu atmosferu jesu poređenja s drugom djecom u obitelji/komšiluku/odjeljenju i rečenice poput Kako on/ona može?

Dragi roditelji, važna je kvaliteta zajednički provedenog vremena

Jedan od važnih elemenata funkcionalne obitelji je zajedničko vrijeme koje provode članovi obitelji u određenim situacijama. Mnogo je važnija kvaliteta aktivnosti koju roditelji i djeca provode zajedno, nego količina zajednički provedenog vremena. Zajedničko vrijeme u obitelji važno je za komunikaciju i razvoj kvalitetnih odnosa. Provođenjem vremena sa djetetom roditelj razvija povjerenje, bliskost, ljubav, povezanost i podršku koja je važna u osamostaljanju i odrastanju djeteta. Ukoliko roditelj pravi ručak, a dijete se igra samostalno pored bez interakcije, onda to nije kvalitetno zajedničko vrijeme. Međutim, ukoliko roditelj uključi dijete u postupak pravljenja ručka (u skladu s uzrastom i dječijim mogućnostima) i pritom razgovaraju o nekoj temi, onda možemo reći da se radi o kvalitetnom provođenju zajedničkog vremena. Uključite dijete ,u skladu s uzrastom, u vaše aktivnosti, ali budite i vi uključeni u dječije aktivnosti. Roditelji i dijete mogu provoditi zajedničko vrijeme kvalitetno i kroz igranje društvenih igara, koje su uvijek zanimljive i kroz koje se razvijaju – pažnja, mišljenje, pamćenje, zaključivanje, te uči poštivanje pravila, uvažavanje drugih i vladanje emocijama; čitanje i pričanje kojima se stimulira razvoj govora, jezika, pomaže povećanju pažnje, koncentracije i znatiželje; sport koji tjelesno jača djecu, pomaže u izgrađivanju ličnosti, utječe na povećanje motivacije i upornosti; šetnja kojom se osigurava tjelesna aktivnost, boravak u prirodi, upoznavanje okoline, umjetnost itd.

Dragi roditelji, rutina odgaja, također

Rutina predstavlja uspostavljanje reda u svakodnevnicu djeteta i pomaže da dijete osjeća sigurnost, smirenost, povjerenje. Što su djeca manja, lakše prihvataju rutinu i pravila ponašanja u određenim situacijama, što dovodi do razvijanja odgovornosti za svoje ponašanje. Što su djeca manja, roditelji samostalno odlučuju o uspostavljanju rutine. Kako djeca odrastaju, zajednički dogovaraju određenje izmjene u skladu s uzrastom, obavezama i odgovornošću. Koraci u izvršavanju nekog zadatka mogu biti prikazani i vizuelno, na papiru većeg formata, što omogućava mlađoj djeci da lakše prate i izvršavaju pretpostavljene korake. Kreiranje takvog plakata može biti odlična prilika za zajedničko provođenje vremena roditelja i djeteta, a dijete će biti dodatno motivirano da sudjeluje u praćenju koraka. Rutina omogućava da postavljene granice budu i lakše poštovane. Međutim, roditelj ne može mijenjati uspostavljene korake iz dana u dan, u odnosu na svoje raspoloženje ili da bi se osvetio djetetu. Rutina se mijenja u skladu s uzrastom djeteta, npr. dijete neće imati dnevno spavanje nakon dostizanja određenog uzrasta ili će moći samostalno obavljati neke zadatke koje ranije nije moglo i sl.